

HAPPAMAT SULFAATTIMAAT JA NIIDEN LUOKITTELU

Anton Boman
anton.boman@gtk.fi
12 tammikuuta 2021

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

MITÄ HAPPAMAT SULFAATTIMAAT OVAT

- Sulfidirikkipitoinen maaperä, joka happamoituu voimakkaasti hapettuessaan (kuivatus)
- “the nastiest soils in the world” (Dent & Pons 1995)
- “Suomen suurin ympäristöongelma”

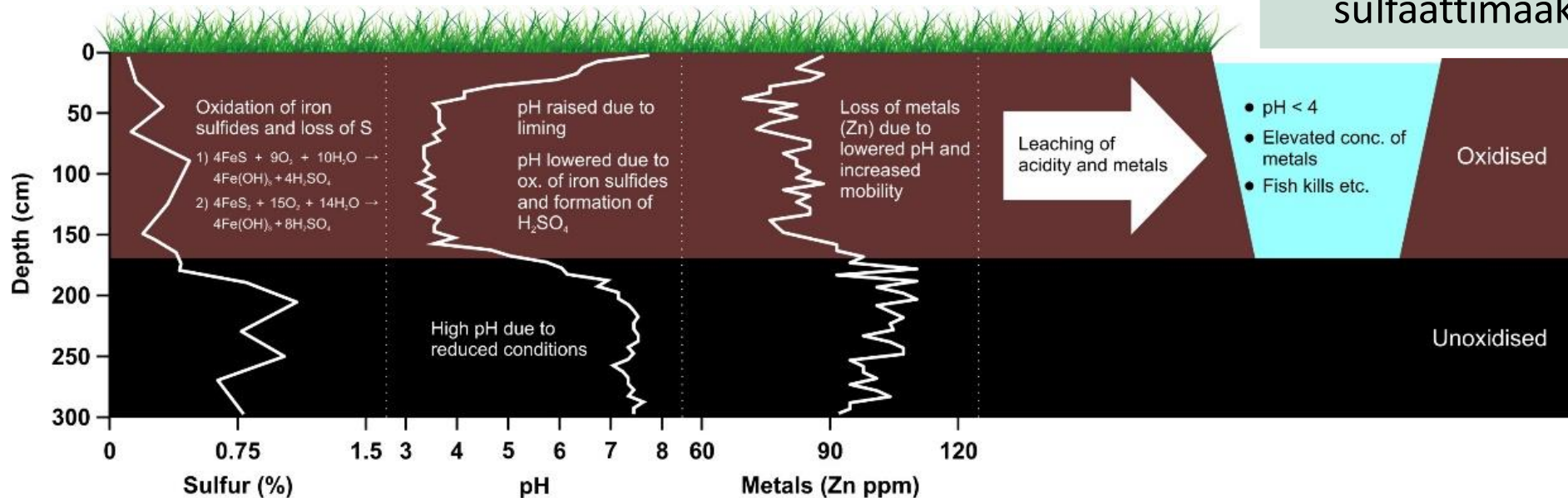
HASU-materiaalien kriteerit
pH <4,0 (mineraalimaa); *tai*
pH <3,0 (turve)

Aktiivinen (todellinen) hapan sulfaattimaa

- Sulfidien hapettuminen käynnissä

Potentiaalinen hapan sulfaattimaa

- Voi kehittyä aktiiviseksi sulfaattimaaksi

HASU:N AIBEUTTAMAT HAITAT

- Metall- ja happamuuspäästöt
- Kalakuolemia
- Teräs- ja betonirakenteiden korroosio
- Huonot geotekniset ominaisuudet ym.

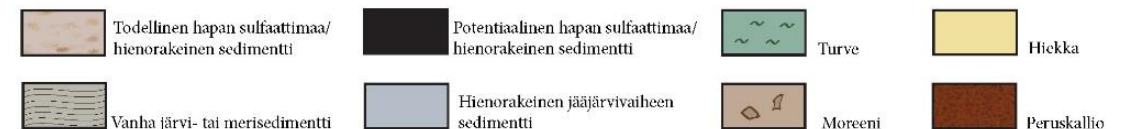
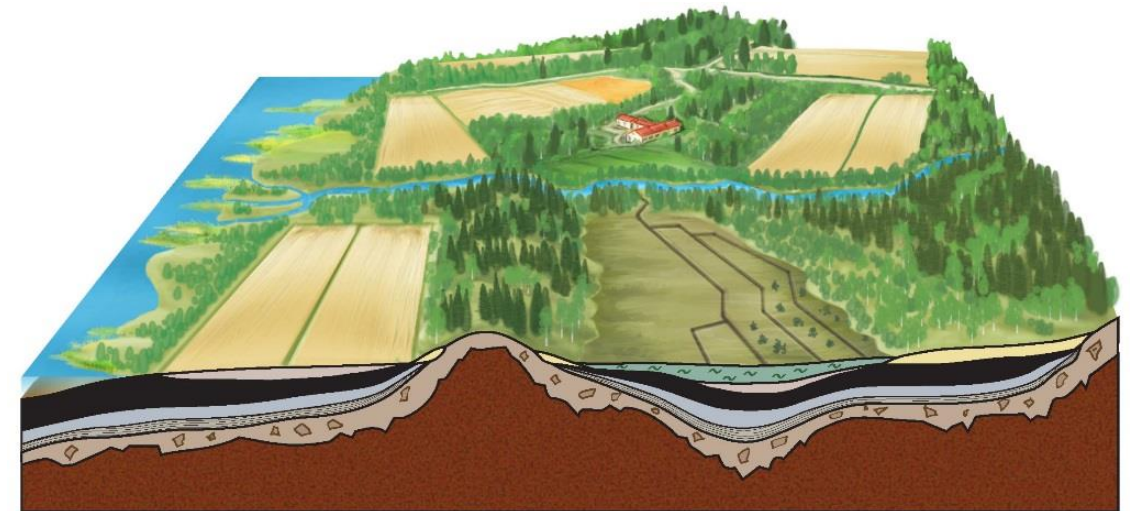
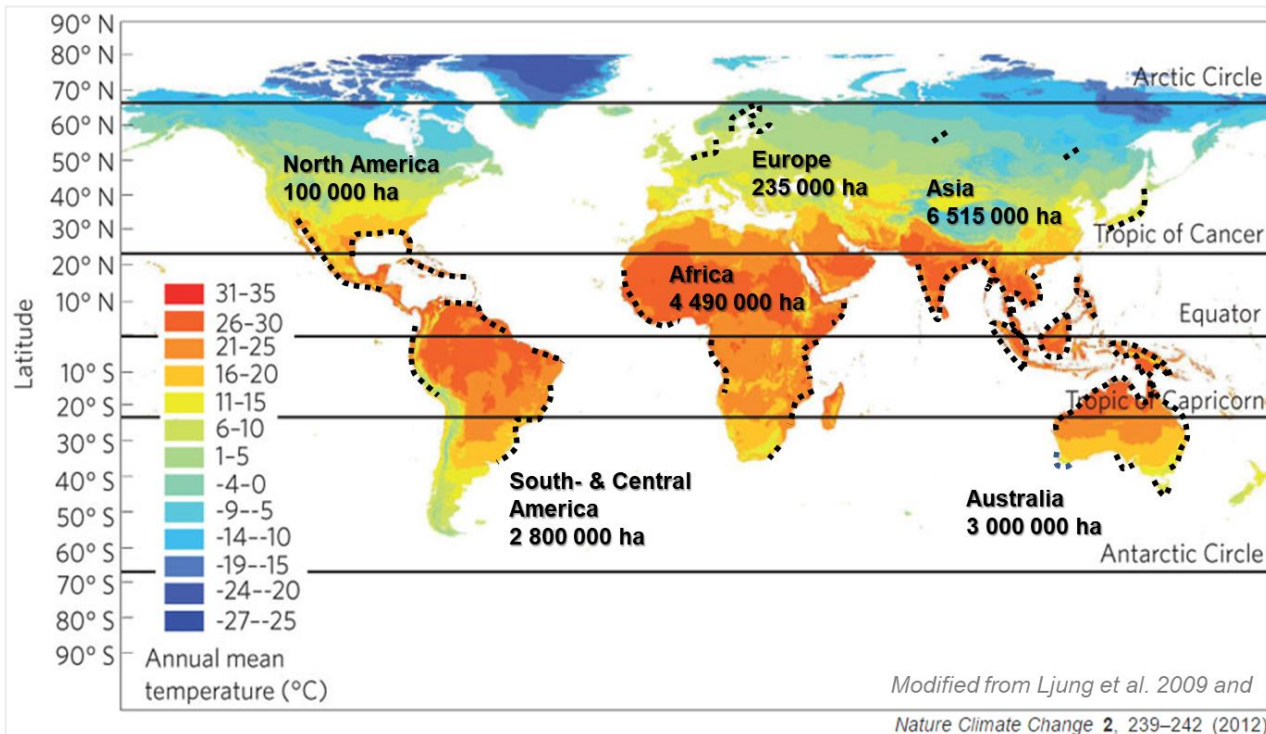
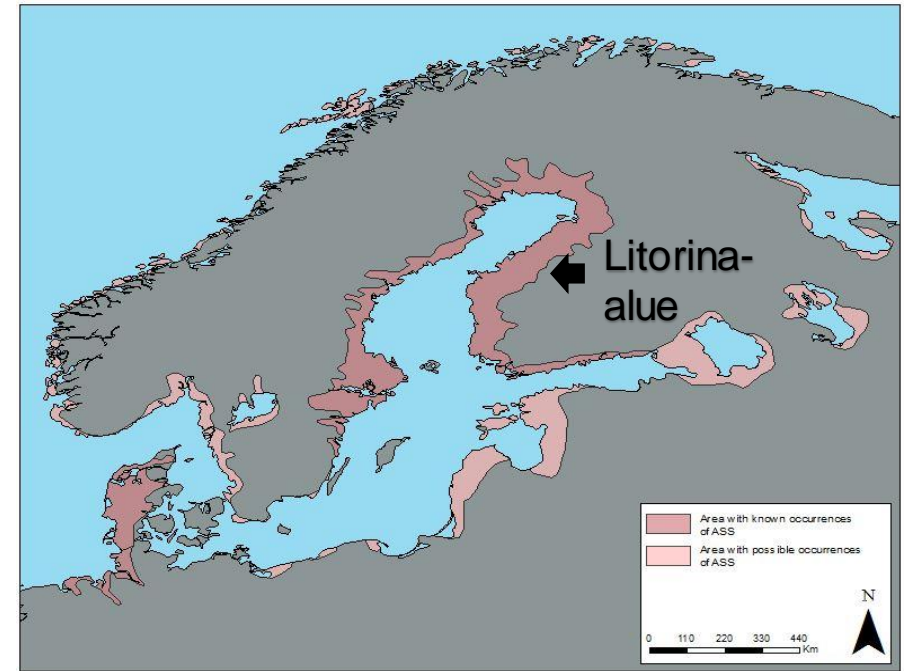

Kuva: Kari Saari

Kuva: Peter Österholm

MISSÄ HASU:T ESIINTYVÄT

- Maailmassa n. 17 000 000 ha rannikkoalueilla
- Suomessa pääosin muinaisella Litorina-alueella
- Tämän hetkisen arvio Suomessa on >300 000 ha, mutta on luultavasti lähempänä 1 000 000 ha

DIAGNOSTISET HASU-MATERIAALIT

Sulfidimateriaali: $\geq 0,01\%$ rikki sulfidimuodossa

Monosulfidimateriaali: $\geq 0,01\%$ rikkiä AVS-muodossa.

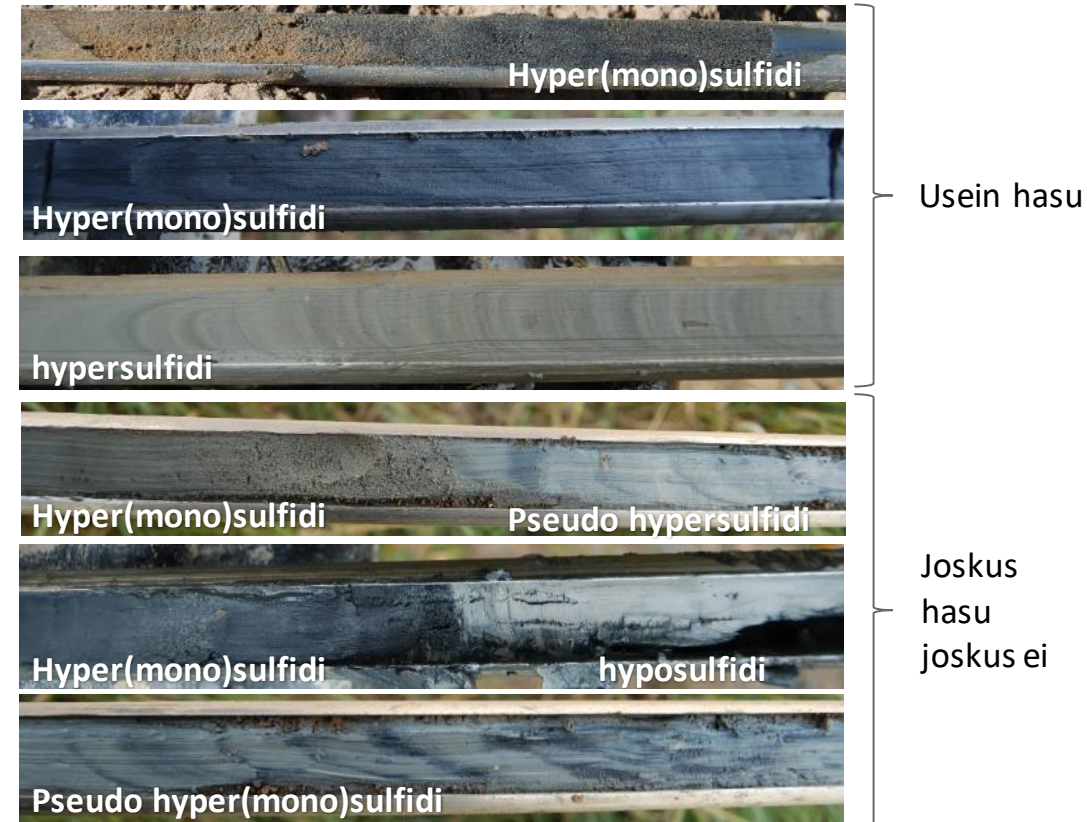
Hyposulfidimateriaali: Sulfidimateriaali jossa pH ei laske ($\geq 0,5$ pH) $< 4,0$ mineraalimaissa ja $< 3,0$ orgaanisessa materiaalissa (**Muok. kriteeri**)

Hypersulfidimateriaali: Sulfidimateriaali jossa pH laske vähintään $0,5$ pH-yksikköä $< 4,0$ mineraalimaissa ja $< 3,0$ orgaanisessa materiaalissa (Mod. kriteeri) (**Potentiaalinen hasu-materiaali**)

Sulfaattimaamateriaali: pH $< 4,0$ mineraalimaassa ja $< 3,0$ orgaanisessa materiaalissa (**Muok. kriteeri**) (**Aktiivinen hasu-materiaali**)

Pseudo sulfaattimaamateriaali: pH $4-4,5$ mineraalimaissa ja $3-3,5$ orgaanisessa materiaalissa (**Uusi termi**)

Pseudo hypersulfidimateriaali: Sulfidimateriaali jossa pH laske vähintään $0,5$ pH-yksikköä välille $4-4,5$ mineraalimaissa ja $3-3,5$ orgaanisessa materiaalissa (**Uusi termi**)

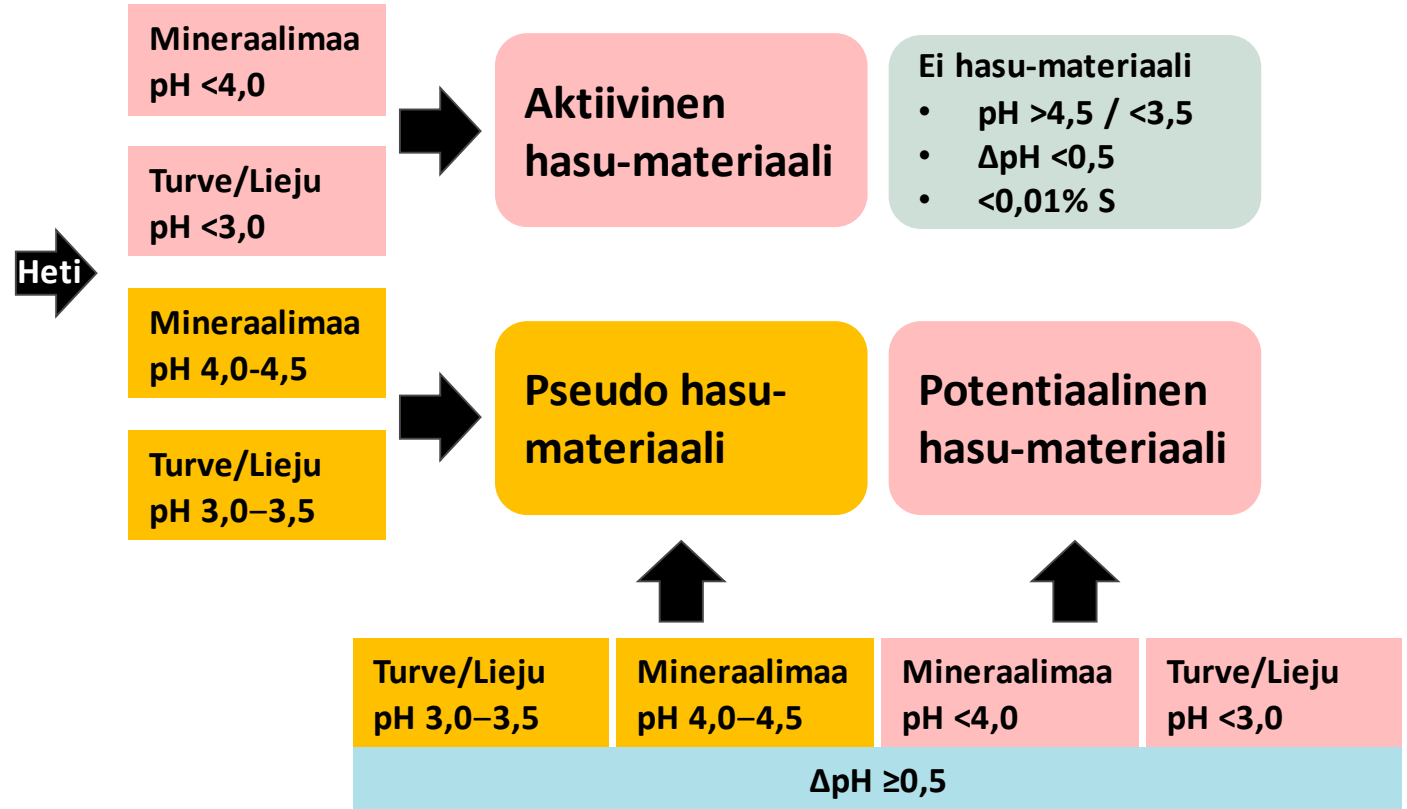

HAPPAMIEN SULFAATTIMOIDEN LUOKITUS

Hapettunut

Pelkistynyt

Inkubaatio 9-19 v

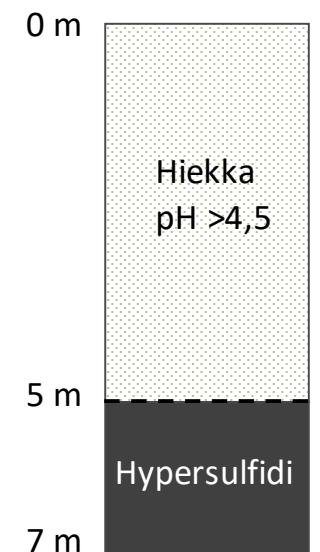
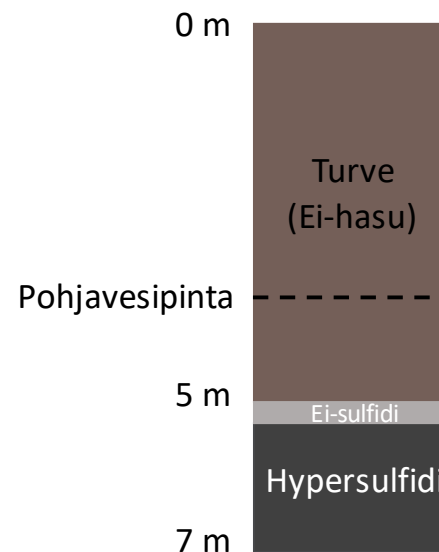
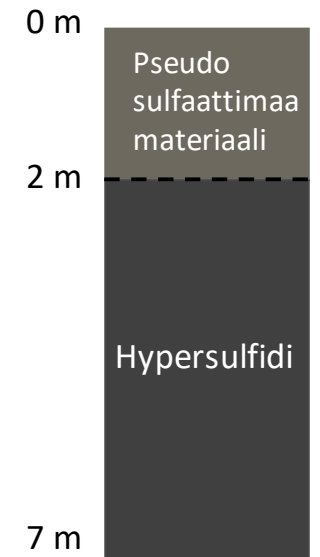
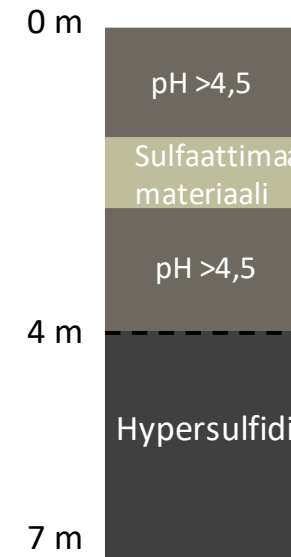
PROFIILIPIISTEEN LUOKITUS

Aktiivinen hapan sulfaattimaa, jos maaprofiili sisältää:

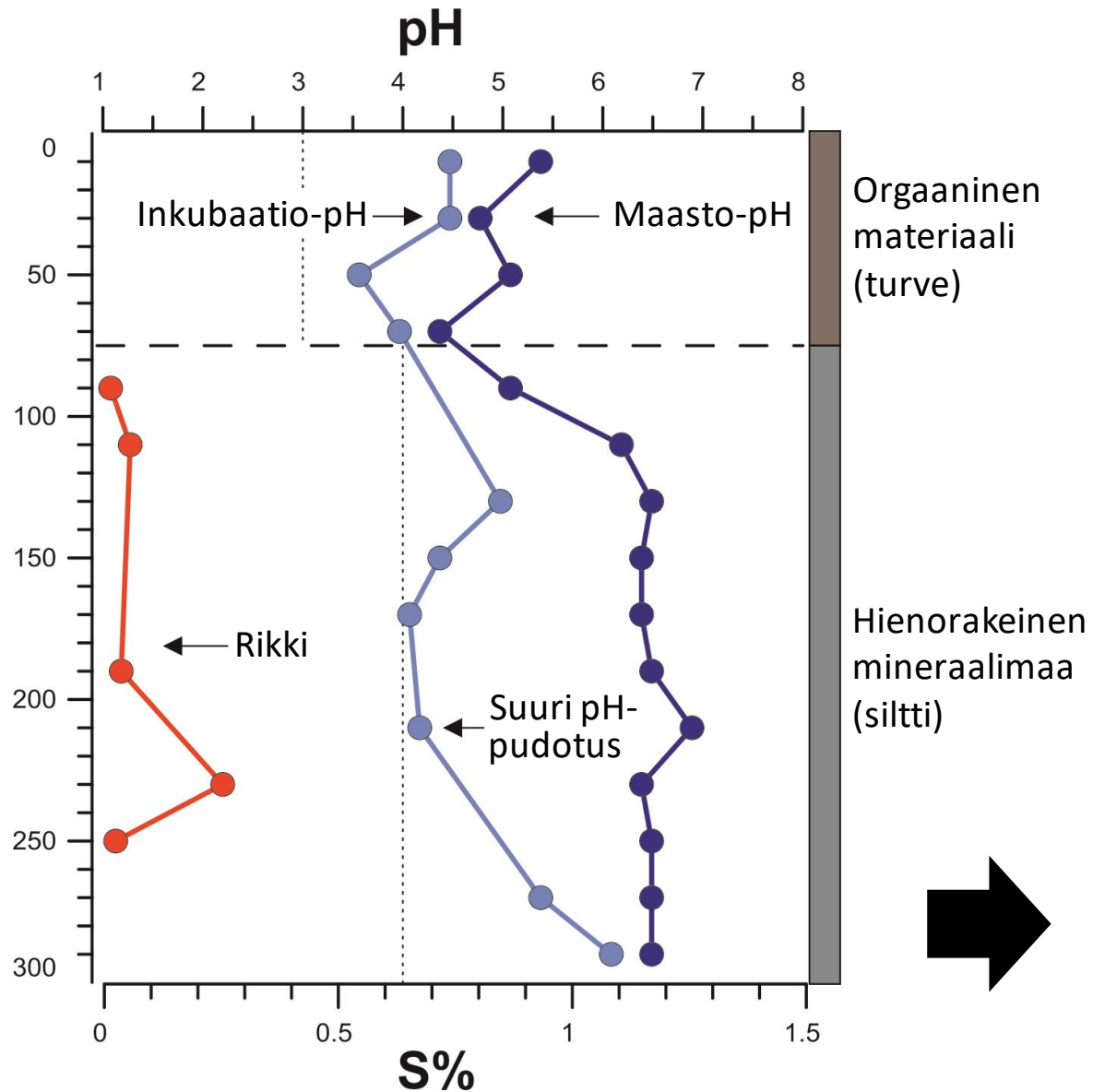
1. Hapettuneessa kerroksessa ≥ 15 cm ***sulfaattimaamateriaalia***
2. Hapettuneessa kerroksessa ≥ 15 cm ***pseudo sulfaattimaamateriaalia***
JA ≤ 1 m pohjavesipinnasta ≥ 15 cm ***hypersulfidimateriaalia***

Potentiaalinen hapan sulfaattimaa, jos maaprofiili sisältää:

1. ≤ 1 m pohjavesipinnasta/turpeen alarajasta ≥ 15 cm ***hypersulfidimateriaalia***
- Esim. turpeen peitossa tai hapettuneen ja huuhtoutuneen kerroksen alapuolella (esim. hiekkaprofiili).

PSEUDO HAPAN SULFAATTIMAA

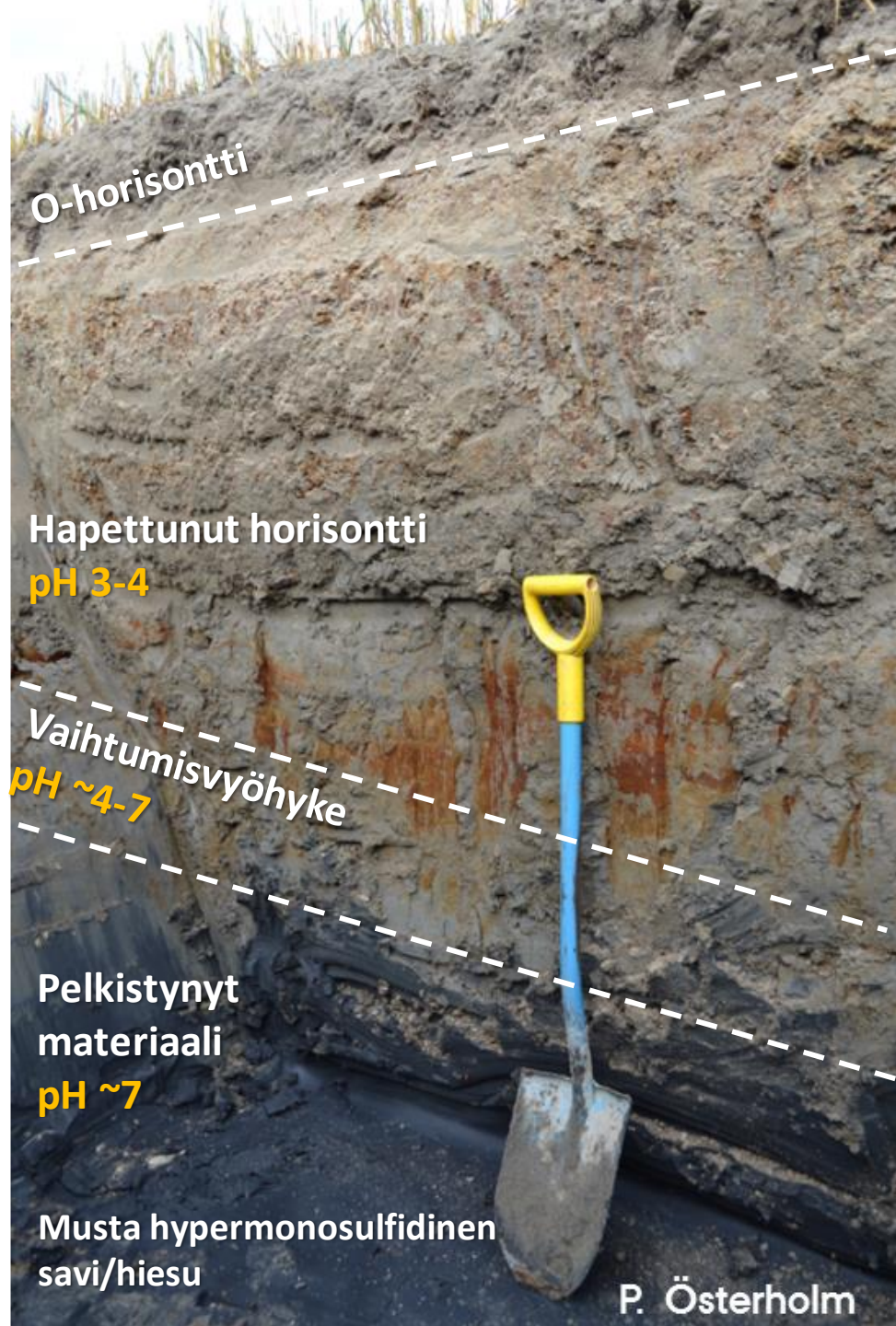

Miksi näitä tarvitaan?

- Hienorakeiset pseudo hasu:t (jopa ei-hasu:t) voivat aiheuttaa suurempia ympäristöhaittoja kuin esim. karkearakeiset hasu:t
- Al-ongelma mineraalimaassa

Ei luokiteltu happamiksi sulfaattimaiksi!

Karkearakeinen hypersulfidi- & sulfaattimaamateriaalia

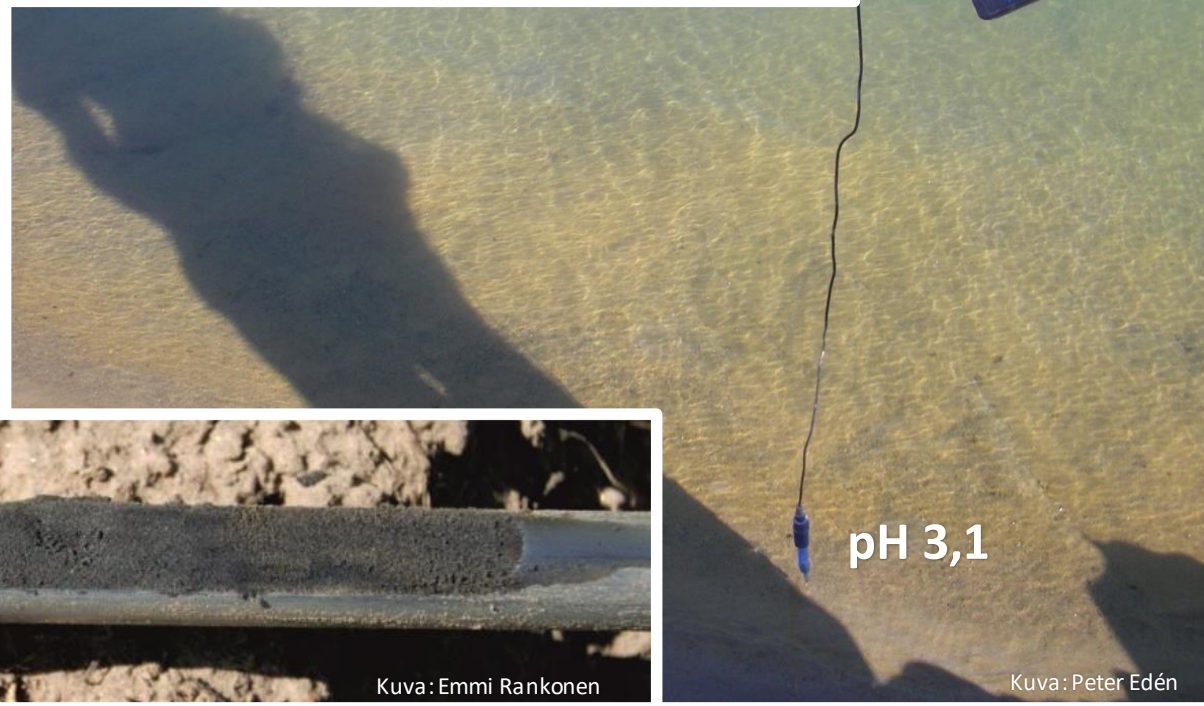
Kuva: Peter Edén

pH 1,9

Vastamuodostunutta hypersulfidinen hiekka

Kuva: Anton Boman

pH 3,1

Kuva: Peter Edén

Kuva: Emmi Rankonen

Ongelmia turvetuotannossa

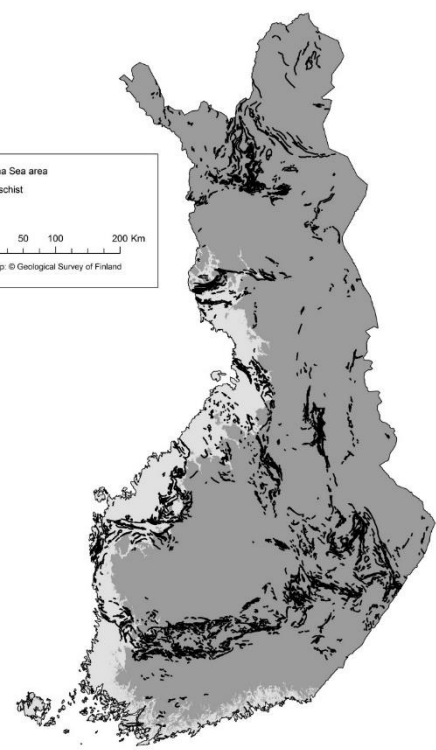
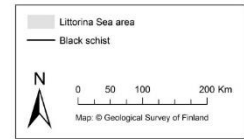
- Hypersulfidinen turve
- Sulfaattimaamateriaalia turpeessa / turpeen alapuolella
- Hypersulfidinen pohjamateriaali (moreeni ym.)

Hypersulfidinen moreeni

- Paikallisia ongelmia
- Myös Littorina alueen ulkopuolella
- Mustaliuskealueella

pH 3,4

pH 3,4

KIITOS

anton.boman@gtk.fi

www.gtk.fi

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto

RAMBOLL

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

wsp

VÄYLÄ

S Y K E

OULUN ENERGIA

V A P O

Åbo Akademi

Maveplan

GTK